

**AIRBORNE
REGION**

Doeboek **2022**

Wie is Jim?

Waar komt hij vandaan?

**Wat maakte hij allemaal
mee?**

Dit Doeboek is van....

Naam: _____

Ik zit in groep: _____

Van de school: _____

Mijn meester/ juf is: _____

Introductie Airborne Region Doeboek 2022

Welkom in het Airborne Region Doeboek! Niet alleen jij, maar alle kinderen uit de groepen 7 en 8 van alle basisscholen in Arnhem, Ede, Overbetuwe en Renkum hebben dit doeboek aangeboden gekregen. Samen vormen deze vier gemeenten namelijk de Airborne Region.

De jonge Engelse militair Jim Smith, door zijn collega's Jammy genoemd, neemt je in dit doeboek mee op zijn avontuur tijdens de Tweede Wereldoorlog. Als lid van het 11^e Bataljon springt hij op 18 september 1944 met zijn parachute op de Ginkelse Heide bij Ede en gaat hij via de landingsterreinen van de zweefvliegtuigen in Renkum en Wolfheze richting Arnhem. Na hevige gevechten trekt (wat er nog over is van) zijn bataljon zich terug naar Oosterbeek, waar hij ingedeeld wordt bij een eenheid van allerlei verschillende soldaten, de Lonsdale Force. Uiteindelijk wordt hij op 26 september 1944 over

de Rijn naar veilig gebied gebracht. Op zijn tocht ontmoet hij een lid van de King's Own Scottish Borderers, een zweefvliegtuig piloot, de eigenaar van een wasserij en een Poolse soldaat. In dit doeboek vertellen ook zij hun verhalen. Zo maak je de hele tijdlijn van de grootste Airborne operatie in de geschiedenis mee.

In dit doeboek lees je korte stukken van de belevenissen van Jammy en de mensen die hij tegenkomt. De complete verhalen kun je via de QR-code lezen. Je kunt ook aan de slag gaan met vragen en opdrachten (soms heb je de QR-info nodig). Zo kun je met het Airborne Region Doeboek zelf ontdekken wat er gebeurd is tijdens de Airborne en ook een klein beetje begrijpen welke impact de Slag bij Arnhem heeft gehad op alle mensen in de hele Airborne Region. Heel veel plezier met het Airborne Region Doeboek!

Begin Market Garden, bombardementen, dropping van parachutisten bij Renkum, zweefvliegtuigen bij Wolfheze, brug bij Arnhem in Britse handen

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

september 1944

Ik word parachutist

Hoi, ik ben Jim en ik vertel je graag mijn verhaal! Toen de oorlog in september 1939 begon woonde ik in Engeland en was twaalf jaar. In november word ik achttien, maar ik zit toch al bij de parachutisten. Wil je weten hoe dat komt?

Eind 1941 ging ik bij de *Army Cadet Force*. Daar leer je als jongen alvast hoe het is om militair te zijn. Eigenlijk moet je zestien zijn om bij de Cadets te kunnen, maar ik had stiekem gelogen over mijn leeftijd. Ik wilde graag bij al die dappere militairen horen, bij de echte militairen dus, maar kinderen mochten niet het leger in. Daarom kwam ik in de *Home Guard*. Dat zijn vrijwilligers met een uniform aan. We oefenden heel veel. Bijvoorbeeld hoe we Duitse parachutisten moesten opsporen en uitschakelen.

Na een tijdje dacht iedereen dat ik al zeventien was en werd ik een echte militair bij de verbindingstroepen. Daar leerde ik alles over radio's en telefoons, maar het was nog steeds niet echt spannend. Toen kwamen er twee mannen van het *Parachute Regiment* langs om nieuwe vrijwilligers te zoeken. Ik meldde me meteen aan! Dat parachutespringen leek me echt te gek.

De opleiding was loodzwaar. We moesten eerst het springen en vallen oefenen en daarna maakten we twee parachutesprongen uit een luchtballon. Die hing wel 250 meter hoog! Bij de eerste sprong was ik enorm zenuwachtig. Daarna sprongen we uit een echt vliegtuig. Na twee weken en acht sprongen waren we echte parachutisten. Vanaf toen mocht ik een rode baret dragen!

Een paar maanden geleden ben ik ingedeeld bij het 11^e Parachutistenbataljon. Onze radio's hebben vaak storingen, maar die kan ik meestal oplossen. De andere militairen noemen me daarom Jammy. In het Engels betekent 'jamming' namelijk 'storen'.

Opdracht 1

Jimmy liegt over zijn leeftijd om zo snel mogelijk in het leger te gaan. Waarom zou je mee willen doen in een oorlog? Denk daar eens met je klasgenoten, vrienden en/of familie over na.

Opdracht 2

Hoe heten de verschillende onderdelen van de uitrusting die Jimmy hier draagt? En waarvoor zijn die bedoeld?

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____
6. _____
7. _____
8. _____

Op naar Nederland

Als parachutist moet je altijd klaar zijn voor de strijd. We kregen de afgelopen weken al een paar keer te horen dat we tegen het Duitse leger gingen vechten. We zijn wel drie keer bepakt en bezakt naar onze vliegtuigen gebracht, maar steeds ging het op het allerlaatste moment niet door. Maar op 17 september 1944 begon het echt!

Die dag startte operatie Market Garden. Amerikaanse parachutisten moesten de bruggen bij Eindhoven en Nijmegen veroveren en wij Britten die bij Arnhem. Zo kon de rest van het leger makkelijk over de rivieren komen om Duitsland aan te vallen. Misschien stopt de hele oorlog dan voor Kerst.

Een deel van ons, de Britse parachutisten, ging op zondag 17 september al naar Nederland. Met zweefvliegtuigen en parachutes landden zij bij Renkum en Wolfheze. Omdat er niet genoeg vliegtuigen waren voor iedereen, volgden wij pas een dag later. Op 18 september landden wij op de Ginkelse Heide.

Foto parachutisten: LRE Foundation
Foto Ginkelse Heide: Jolanda Aalbers (Shutterstock)

Dropping van parachutisten bij Ede
(Ginkelse Heide).

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

september 1944

Opdracht 3

Als Jimmy aan zijn parachute hangt boven de Ginkelse Heide, wordt er op hem geschoten. Mag je eigenlijk wel schieten op mensen die aan een parachute hangen?

Opdracht 4

Soldaten gebruiken vaak een eigen taaltje, met woorden die je ergens anders niet snel zult horen. Zulke woorden worden in het Engels 'slang' genoemd. Je spreekt dit uit als 'sleng', met een lange e. Weet jij wat de betekenis is van deze slangwoorden uit de Tweede Wereldoorlog?

Flak:

Tommy:

Hun / Fritz / Heinie / Jerry / Kraut:

ASAP:

GP:

Red Devils:

Lees meer

We werden meteen beschoten, in de lucht al! Mijn radio ging daarbij kapot. Gelukkig deed mijn geweer het nog wel. Zodra ik geland was, ging ik snel naar het verzamelpunt met de gele rook. Ondertussen bleven de Duitsers schieten, maar gelukkig raakte ik niet gewond.

Bij het verzamelpunt moesten we héél lang wachten. Vlakbij zaten een paar Schotse militairen die al eerder waren geland om de vijand bij de hei weg te houden, zodat wij veilig konden landen. Met één van hen raakte ik aan de praat.

Maak kennis met Kenneth McDuff

"Hallo, ik ben Kenneth McDuff. Aangenaam kennis te maken, Jimmy! Ik zit in het 7e bataljon van The King's Own Scottish Borderers. Zag je in de verte al die zweefvliegtuigen toen jullie landden? Zo zijn wij hier gisteren ook aangekomen. Dat was echt oppassen geblazen, zó druk was het in de lucht en op de grond. Ik probeerde onze groep van zes man en een jeep met aanhanger uit het vliegtuig te krijgen, maar dat ging amper. Gelukkig kregen we hulp van twee piloten en wat Nederlanders die kwamen kijken.

Om drie uur zijn we langs de spoorlijn naar hier gegaan. Er was ons verteld dat in dit gebied geen sterke Duitse troepen zouden zijn. Onze kapitein geloofde dat niet, want hier verderop zitten wel zeven kazernes! Nadat we ons hadden ingegraven aan de bosrand, begon de ellende al.

De Duitse troepen kwamen steeds dichterbij. Met felle gevechten veroverden ze grote delen van de hei. Met één van onze eenheden hebben we sinds die tijd geen contact meer gehad. Vlak voordat jullie kwamen, hadden we echt iedereen van het bataljon nodig om de Duitse militairen tegen te houden, maar dat is gelukt. Fijn dat jullie er zijn om te helpen! Nou, dan moet het verder wel lukken hier. Succes!"

Dropping van parachutisten bij Ede (Ginkelse Heide).

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

september 1944

Gerard
Lambertplantsoen

Opdracht 5

Zoek in je dorp een straatnaam die met de Tweede Wereldoorlog te maken heeft en vertel iets over de naam:

Opdracht 6

Gebruik je een rugzakje om je schoolspullen in mee te nemen? Stel je voor dat je die moet vullen voor een lange reis. Wat zou je dan meenemen? Maak een lijstje en bespreek de lijstjes met elkaar.

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____
6. _____
7. _____
8. _____

Zweefvliegtuig- piloot

Bij de verzamelplek kregen we te horen dat we zo snel mogelijk naar Arnhem moesten gaan. De enige groep militairen die het gelukt was om de Rijnbrug te bereiken had onze hulp nodig!

Na twee kilometer lopen zagen we op de velden bij Renkum en Wolfheze de zweefvliegtuigen liggen die onze voertuigen en voorraden hadden meegebracht. Ik hoorde dat het vliegtuig waarin onze jeep en extra radio's zaten bij de landing over de kop is geslagen. Daar hebben we dus niks meer aan.

Foto Airspeed Horsa: Royal Air Force
Foto Landing Zone Z: Arjan Vrieze

Zweefvliegtuigen bij Wolfheze en
gevechten in Arnhem

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

september 1944

Opdracht 7

In zijn verhaal komt Jimmy verschillende soldaten tegen. Die kun je vaak herkennen aan het embleem op hun baret of schouder. Kun jij de juiste naam bij de emblemen zetten?

- Zweefvliegtuigpilot
- Parachute bataljon
- Border bataljon
- Artillerie
- South Staffordshire bataljon
- Genie
- King's Own Scottish Borderers bataljon
- Verbindingsdienst
- Polar Bear divisie
- Medische dienst
- Calgary bataljon
- Dorset bataljon
- Poolse Parachutistenbrigade
- Bevoorradingstroepen
- Airborne eenheden (algemeen embleem).

En weet je wat deze eenheden deden (meerdere antwoorden per eenheid zijn mogelijk)

1. Vechten als gewone soldaat (infanterie)
2. Springen met een parachute
3. Vliegen in een zweefvliegtuig
4. Vechten met kanonnen (artillerie)
5. Werken met radio's en telefoons (verbindingsdienst)
6. Werken met springstoffen, maken en verwijderen van hindernissen en varen met boten (genie)
7. Gewonde soldaten verzorgen (medische dienst)
8. Voorraden verzamelen en uitdelen (bevoorradingstroepen)
9. Vechten met tanks (cavalerie)

(NB: sommige eenheden staan alleen in de QR-tekst!)

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____
6. _____
7. _____
8. _____
9. _____
10. _____
11. _____
12. _____
13. _____
14. _____
15. _____

Zweefvliegtuigen bij Wolfheze en gevechten in Arnhem

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

september 1944

Langs de kant van de weg zag ik twee gewonde piloten zitten. Zij wachtten op hulp. Ik ging even vragen hoe het met hen ging. Eén van hen vertelde me wat er was gebeurd.

Maak kennis met William Wood

"Mijn naam is William Wood, en dit is mijn maat Frank. We zijn vanmiddag geland. Eigenlijk zijn we een dag te laat, maar gisteren moesten we al in Engeland een noodlanding maken. Gelukkig konden we vandaag mee met de tweede vlucht, maar dat ging ook niet soepel. Er werd op ons geschoten! Ik werd in mijn onderbeen geraakt en Frank in z'n bil.

Een zweefvliegtuig is best een mooi ding, maar eigenlijk kun je het geen vliegtuig noemen. Ze worden in een meubelfabriek gemaakt en er zit niet eens een motor in! Zodra de sleepkabel los komt, val je naar beneden. Alleen door goed te sturen en op tijd te remmen kun je bepalen waar je terecht komt.

En dat is lastig als je landingsveld al vol staat! We moesten op het laatste moment uitwijken en knalden op een rij bomen. De cockpit was zwaar beschadigd, en wie raakten er natuurlijk weer gewond? Wij! De mannen achterin hadden wat meer geluk en konden snel naar de andere troepen gaan. Als we niet gewond waren geraakt, dan zouden we nu net als de andere zweefvliegtuigpiloten gewoon meevechten.

Tja, daar zitten we dan. Hopelijk komt er snel een dokter. Maar jullie moeten ook weer verder, zie ik. Het allerbeste!"

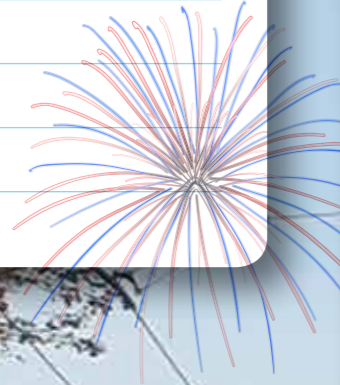

lees meer

Opdracht 8

Houd je van vuurwerk?
Waar denk je dat vluchtelingen uit oorlogsgebieden aan denken als zij zo'n knal horen?

Opdracht 9

Jimmy is opgeleid om radio's te bedienen. Soms gebruiken militairen daar een bepaalde code voor met bliepjes.

1. Weet jij hoe die code heet?
2. En kun je ontcijferen wat hier staat?

--- | . | . | . | - . || . - - . | . | - - . | . - |

... | . - | ... || -- | . - | . - | . - ||

--- . | --- | . - . | . - | . - || - ... | . |

. - | . -

3. Er zijn heel veel manieren om berichten over te brengen. Hoeveel kun jij er noemen?

Naar Arnhem

We liepen verder naar Oosterbeek. Om zeven uur 's avonds kwamen we aan bij een groot wit hotel: 'Hartenstein'. Dit was nu het hoofdkwartier van onze divisie.

We moesten verder naar Arnhem. In de buurt van de stad hoorden we de gevechten al. Samen met andere bataljons probeerden we door de sterke Duitse verdediging te breken, maar dit lukte niet. Verder dan een gevangenis en een groot ziekenhuis kwamen we niet. Met wat nog van ons bataljon over was trok ik de volgende middag terug naar Oosterbeek.

In Oosterbeek

In Oosterbeek werd ik ingedeeld bij een nieuwe haastig gevormde eenheid met militairen van allerlei bataljons. Die stond onder leiding van majoor Lonsdale van ons 11e Bataljon. Op donderdag 21 september meldde ik me bij een wasserij. Daar zat een commandopost van onze artillerie. Omdat ik veel

Evacués uit het Elisabethgasthuis: Gelders Archief
Foto Utrechtseweg Arnhem: Funda

Aanval op Arnhem mislukt, landing Pools materiaal bij Papendal, Britten verdedigen zich rond Oosterbeek

Vorming Lonsdale Force

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

september 1944

Opdracht 10

Zoek het dichtsbijzijnde monument op en vertel waarom dit monument hier staat en wie of wat hiermee herdacht worden

Opdracht 12

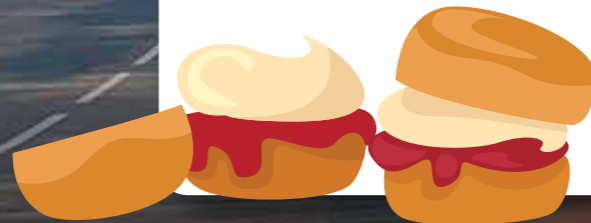
Teken je eigen monument

Opdracht 11

Recept Engelse scones

zelfrijzende bloem	450 gram
suiker	40 gram
boter	150 gram
melk	100 ml
bakpoeder	1 theelepel
zout	1 snuifje
eieren	2

- 1 Verwarm de oven voor op 220°C. Bekleed 2 bakplaten met bakpapier.
- 2 Doe de bloem, het bakpoeder, de suiker en het zout in een kom. Voeg de boter toe en kneed met je vingers of een keukenmachine tot het deeg op broodkruim lijkt. Voeg eerst de eieren en dan de melk toe. Meng met een spatel tot een zacht en ietwat plakkerig deeg.
- 3 Leg het deeg op een royaal bebloemd werkvlak en kneed voorzichtig verder tot het niet meer plakt, maar wel nog steeds zacht aanvoelt. Dit duurt ongeveer 1 à 2 minuten. Duw het deeg met je handen tot een lap van ongeveer 2 cm dik.
- 4 Steek met een ronde koekjesvorm van 5 cm doorsnede de scones uit door het vormpje recht naar beneden te duwen. Als je het vormpje draait, zullen de scones minder goed rijzen. Vorm van de rest van het deeg opnieuw een lap van 2 cm dik en ga verder met het uitsteken van de scones tot je deeg op is.
- 5 Plaats de scones op een bakblik met bakpapier. Bak ze 10 tot 15 minuten in het midden van de oven tot ze gerezen en goudbruin zijn. Laat ze afkoelen op een rooster. Bedek ze als ze afgekoeld zijn met een theedoek, zodat ze lekker zacht en vers blijven. Serveer met opgeklopte room of clotted cream en je favoriete jam.

Radiocontact met Nijmegen, brug bij Arnhem in Duitse handen, dropping van Poolse parachutisten bij Driel

lees meer

Maak kennis met Pieter van Hofwegen

“Daar gaat ons prachtige familiebedrijf. Wat erg, wat erg! O sorry, ik heb me niet eens voorgesteld. Ik ben Pieter van Hofwegen. Ik dacht zondag al: dit gaat helemaal mis. We zaten in de kerk en hoorden allemaal vliegtuigen over komen. Er vielen bommen en toen we buiten kwamen, moesten we schuilen. 's Middags zagen we parachutisten landen. De Duitse militairen gingen er snel vandoor. Niet lang daarna liepen jullie troepen hier richting Arnhem.

De volgende dag stonden er plotseling Britse kanonnen bij onze wasserij. Door alle bommen en granaten was het niet veilig en zijn we met het gezin in de kelder gaan zitten. Mijn vrouw heeft zelfs nog een nacht met de jongste kinderen en andere mensen uit de straat geschuild bij de eendjesvijver in het bos bij de Hemelse Berg. Ik verliet de kelder alleen om water en eten te halen, en om ons paard te verzorgen.

De Duitse tanks kwamen tot vlakbij de wasserij. Een Britse majoor ging met een antitankwapen op jacht om ze uit te schakelen. Dat was heel dapper van hem. Mijn vrouw is vanwege de brand net weer vertrokken met de kinderen. Naar het noorden dit keer. Ik blijf nog zolang als het gaat. Maar waar moeten we straks heen als heel Oosterbeek in puin ligt?”

weet van radio's, werd me daar gevraagd of ik contact kon leggen met het leger in Nijmegen. Dankzij de hoge schoorsteen van de wasserij lukte het me uiteindelijk!. Vanaf toen hielpen de kanonnen in Nijmegen ons, maar de Duitse troepen bleven aanvallen. Vanuit de huizen en tuinen er omheen probeerden we ze tegen te houden. We waren doodmoe.

Onze vliegtuigen dropten parachutes met voorraden. De spullen die we zo hard nodig hadden, kwamen helaas bijna allemaal bij de vijand terecht.

Aan het einde van de middag zagen we aan de zuidkant van de Rijn parachutisten neerkomen. Het was de Poolse parachutistenbrigade met 1.000 mannen! We hoopten dat zij ons kwamen helpen.

De gevechten gingen ondertussen maar door. Door de zware beschietingen én omdat we hun huizen nodig hadden, moesten we de bewoners wegsturen. Vreselijk vond ik dat. Ze vertrouwden op ons en nu was alles kapot. De wasserij stond in brand. De eigenaar zei:

Opdracht 13

1. Wat was de rassenpolitiek van de nazi's?
2. Kan je daarmee verklaren waarom de Duitsers in Polen zich zo veel slechter gedroegen dan in bijvoorbeeld Nederland, België en Frankrijk?

Opdracht 14

Op zijn vlucht van Polen naar Engeland heeft Marek een afstand van 40.000 kilometer afgelegd (lees hierover ook eens wat er achter de QR-code staat).
Reken eens uit hoe lang je in de auto moet zitten als je de hele tijd 100 km/uur rijdt?

Opdracht 15

1. Jimmy komt terecht bij het 11^e Parachutistenbataljon. Weet jij wat een bataljon is, en hoe groot een bataljon ongeveer is (hoeveel militairen)?
2. Weet je dan misschien ook hoe groot een divisie en een brigade zijn waar Jimmy het later over heeft?
3. Zet dan nu eens op volgorde van grootte bij het juiste getal: bataljon, divisie, compagnie, peloton, brigade, groep:

± 10.000 =

± 2500 =

± 700 =

± 130 =

± 35 =

± 10 =

Poolse militair

Op vrijdag werden de aanvallen op onze verdediging iets minder. Dit kwam denk ik doordat de Duitse troepen nu ook tegen de Poolse militairen moesten vechten. Helaas vielen er nog steeds heel veel slachtoffers.

Vroeg in de ochtend verzamelden we ons in de Oude Kerk. We kregen wat te eten, wisten ons en gingen daarna op pad. We moesten naar de westkant van de perimeter. Daar hoorden we 's nachts veel lawaai bij de Rijn. Ook leek het alsof we mensen zagen bewegen. Toen het weer licht was, zagen we dat Poolse parachutisten in het donker geprobeerd hadden de rivier over te steken. Maar dat is maar een kleine groep gelukt. Eén van deze parachutisten is bij mij in de schuttersput komen zitten. Als het wat rustiger is, vertelt hij:

Over de Rijn

Op zondagmorgen 24 september kregen we te horen dat er 's nachts meer Poolse parachutisten

Foto landing Polen Overasselt: Bevrijdingsmuseum
Foto uitzicht vanaf de Westerbouwing: doorwerthinfol.nl

Westerbouwing in Duitse handen,
Polen steken de Rijn over

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

september 1944

Opdracht 16

1. Wat weet je over het 'Molotov-Ribbentropact'?

2. Wat is Katyn waar Marek over spreekt?

3. Wat kan je vinden over de opdeling van Polen in 1939 tussen Nazi-Duitsland en de Sovjet-Unie?

Opdracht 17

Jimmy noemt in zijn verhaal allerlei kleuren parachutes: kaki, rood, wit, blauw, groen, geel, zwart, paars en oranje. Weet jij waarvoor welke kleur bedoeld is? Trek hiervoor een lijn van de juiste spullen naar de juiste kleur:

1. kaki	●	●	a. wapens en munitie
2. rood	●	●	b. geniemateriaal (versperring- en bouw materiaal)
3. wit	●	●	c. kristallen voor radio's
4. blauw	●	●	d. kleding en dekens
5. groen	●	●	e. medische voorraden
6. geel	●	●	f. brandstof
7. zwart	●	●	g. radio's
8. paars	●	●	h. voedsel en water
9. oranje	●	●	i. soldaten

Maak kennis met Marek

"Hi Jimmy, ik ben Marek. Schrok je erg toen we vannacht kwamen aansluipen? Sorry nog daarvoor. Ik wilde geen Duitse militairen wakker maken. Man, wat was ik bang. Het slepen van de rubberbootjes naar de rivier waren de langste en spannendste minuten van mijn leven. Of ja, in ieder geval tot de hel die daarna volgde. Ze schoten lichtkogels af en bestookten ons met granaten. Er waren rook en ontploffingen in het water. Het is een wonder dat we hier met 50 man veilig zijn gekomen.

We zijn wat laat, maar het weer in Engeland zat weer tegen. Eergisteren zijn we pas geland bij Driel. Veel van ons hadden al zo'n lange reis achter de rug dat een paar dagen wachten ook nog wel ging lukken. Vanaf Driel moesten we meteen de Westerbouwing veroveren, maar door alle Duitse tegenaanvallen konden we niet eens de rivier oversteken. Onze generaal bleef maar door het dorp fietsen om iedereen moed in te spreken.

Gelukkig konden we vannacht eindelijk oversteken. Ik hoop dat het nog meer mannen lukt, want anders gaan we het hier, denk ik, niet winnen.

Lees meer

de rivier waren overgestoken om ons te helpen. We konden wel juichen bij het nieuws! Iedereen was doodop, maar toch lukte het ons om de Duitse aanvallen af te slaan. En dat terwijl een groot deel van onze troepen gewond was of gesneuveld.

Maandag meldde ik me aan om gewonden naar een medische post te brengen. Dat was een gevaarlijke klus, omdat ik daarvoor mijn veilige schuttersput uit moest. Brancards bergop sjouwen was ook erg zwaar. Ook vandaag vielen er weer veel voorraden in Duitse handen.

Die nacht kreeg onze groep onverwacht opdracht om naar de Rijn te gaan. Het regende hard. Zweefvliegtuigpiloten wezen ons de weg naar de rivier. Plotseling zag ik William weer! Op het laatste stuk hingen witte linten. Dat was fijn, want je zag geen hand voor ogen. Kleine boten voeren heen en weer naar de overkant. Na een tijd wachten was ik aan de beurt. Toen het licht werd zagen de Duitse troepen dat we ons terugtrokken en begonnen ze te schieten. Eenmaal achter de dijk bij Driel waren we veilig voor het Duitse vuur. Vrachtwagens brachten ons naar Nijmegen. De Slag om Arnhem was voorbij. Ik had het overleefd!

Vorming bruggenhoofd bij Westerbouwing door Dorset bataljon mislukt

Polen steken de Rijn over

Perimeter bij Oosterbeek wordt steeds kleiner

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

september 1944

Opdracht 18

Als Jim is geland op de Ginkelse Heide, laat hij zijn parachute daar achter. De hele omgeving van Renkum, Heelsum, Wolfheze, Doorwerth, Heveadorp, Oosterbeek, Arnhem, Driel en Ede ligt bezaaid met duizenden parachutes van manschappen en voorraden.

1. Weet jij waarvan die parachutes zijn gemaakt?

2. Wat zou jij met zo'n parachute kunnen en willen doen?

3. Wat denk je dat de mensen in de oorlog met die parachutes hebben gedaan?

Opdracht 20

Waar was jouw familie (opa/oma of zelfs overgrootopa/oma) tijdens de Tweede Wereldoorlog? Welke verhalen zijn daarover te vertellen?

Deel de verhalen met je klas.

Opdracht 19

Welke herdenkings evenementen zie je hier?

1. _____

2. _____

Terug na de oorlog

Wat ik vertelde is allemaal lang geleden gebeurd.

Ik hoorde later dat de uit Driel gevluchte mensen in het bevrijde deel van Nederland terecht gekomen waren en niet meer naar huis konden. Want later die winter werden de velden door de Duitsers onder water gezet.

Aan de noordkant van de Rijn moesten veel mensen weg op bevel van de Duitsers.

Pas in mei 1945 werd Nederland helemaal bevrijd en kon iedereen terugkeren. Dat was wel gevaarlijk met alle nog niet ontplofte munitie. Er ligt hier en daar nog steeds gevaarlijk spul, dus als je wat vindt: laat liggen en waarschuw je ouders of politie!

Inmiddels heb ik achterkleinkinderen die net zo oud zijn als jullie! Sinds 1944 ben ik vaak in september hier geweest. Eerst durfden we niet goed. We waren bang dat de inwoners boos op ons zouden zijn omdat we alles kapotgeschoten achterlieten. Maar onze angst was niet nodig. We zijn hier altijd met open armen ontvangen.

Ik heb Kenneth, William en Pieter na de oorlog nog ontmoet. Kenneth was door het Nederlandse verzet verborgen gehouden. William was op het

laatste moment toch nog gevangen genomen. Zijn maat Frank is gesneuveld. Pieter heeft zijn bedrijf weer opgebouwd.

Ook Marek zag ik weer. Net als veel van de andere Poolse soldaten kon hij niet terug naar Polen. Dat land was niet helemaal vrij. De communisten waren daar de baas geworden. Die vonden de soldaten die hier meevochten verraders. Dat veranderde gelukkig in 1989. Nu kan je zonder problemen naar Polen op en neer. Weet je wat ik gemeen vond? Dat de Poolse generaal van een paar Britse bevelhebbers de schuld kreeg van het mislukken van operatie Market Garden. Wat een onzin! Ze kwamen ons helpen en dankzij hen konden we over de Rijn vluchten. Gelukkig heeft jullie regering de generaal en de brigade in 2006 nog onderscheiden. Marek is daar zo trots op!

Het is mooi om te zien hoe jullie ieder jaar in september in deze omgeving stilstaan bij wat er in 1944 gebeurde. Samen met kinderen en kleinkinderen van Britse en Poolse militairen. Natuurlijk ben ik verdrietig als ik denk aan mijn vrienden die omkwamen. Maar de blijdschap over de nieuwe vrienden die we hier kregen en dat we in vrijheid kunnen leven is veel groter.

Jim 'Jammy' Smith

Britten trekken zich terug over de Rijn, de Slag om Arnhem is voorbij

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

september 1944

Antwoorden en toelichting

Antwoord opdracht 1

Avontuur, stoer, status, bij het leger willen horen, alle vrienden gaan ook, geld, druk van de omgeving dat je ook moet gaan omdat iedereen gaat, weg willen uit de thuissituatie, onrecht willen bestrijden, vechten voor het vaderland,

Antwoorden opdracht 2

- Helm of parachutistenhelm. Om het hoofd te beschermen bij de landing en tegen granaatsplinters en puin. De helm helpt niet tegen kogels, die gaan er doorheen.
- Parachute.
- Sjaal (kan ook als gelaatsnet worden gebruikt voor camouflage).
- Parachute harnas met parachute klok (quick release).
- Mouwloos vest (Airborne oversmock). Het zorgt er voor dat de touwen van de parachute niet verstrikt kunnen raken in de uitrusting die Jim draagt.
- Beschermhoes voor het geweer (rifte valise).
- Koord waaraan Jim het geweer kan laten zakken tijdens de sprong zodat deze plm 6 meter onder hem hangt en hij bij de landing niet door zijn eigen geweer gewond raakt.
- Static line. Deze lijn moet Jim voor de sprong goed vastmaken aan een kabel in het vliegtuig. Tijdens de sprong trekt deze lijn dan automatisch de parachute open.

Antwoord opdracht 3

Niemand die met een parachute uit een vliegtuig in nood springt, mag gedurende zijn neerdaling het doelwit van een aanval worden gemaakt. Aan een persoon die met een parachute uit een vliegtuig in nood is gesprongen dient, zodra hij bij zijn landing terecht komt op gebied dat door een tegenpartij wordt beheerst, de gelegenheid te worden geboden zich over te geven, voordat hij het doelwit van een aanval wordt gemaakt, tenzij het duidelijk is dat hij een vijandelijke handeling verricht. Luchtlandingsstroepen worden niet door dit artikel beschermd. Het mag dus...

Antwoorden opdracht 4

- Flak: Luchtafweer (van het Duitse Fliegerabwehrkanone of Flugabwehrkanone).
- Tommy: Werd door de Duitsers en de Nederlanders gebruikt om een Britse soldaat aan te duiden.
- Hun / Fritz / Heinie / Jerry / Kraut: Werd door de geallieerden gebruikt om een Duitse soldaat aan te duiden.
- ASAP: Zo snel mogelijk (as soon as possible)
- GP: Algemeen gebruik (General Purpose). De Jeep is een voertuig voor algemeen gebruik, de naam is mogelijk afkomstig van deze snel uitgesproken afkorting Djie-Pie.
- Red Devils: Zo werden de Britse parachutisten genoemd vanwege hun rode baretten en hun felheid, vastberadenheid en durf tijdens de gevechten.

Antwoorden opdracht 7

- Parachute bataljon
 - Vechten als gewone soldaat (infanterie)
 - Springen met een parachute
- King's Own Scottish Borderers bataljon
 - Vechten als gewone soldaat (infanterie)
 - Vliegen in een zweefvliegtuig
- Zweefvliegtuigpilot
 - Vechten als gewone soldaat (infanterie)
 - Vliegen in een zweefvliegtuig
- South Staffordshire bataljon
 - Vechten als gewone soldaat (infanterie)
 - Vliegen in een zweefvliegtuig
- Border bataljon
 - Vechten als gewone soldaat (infanterie)
 - Vliegen in een zweefvliegtuig
- Airborne eenheden (algemeen embleem)
 - Vechten als gewone soldaat (infanterie)
 - Springen met een parachute (niet allemaal)
 - Vliegen in een zweefvliegtuig (niet allemaal)
- Artillerie
 - Vliegen in een zweefvliegtuig
 - Vechten met kanonnen (artillerie)
- Verbindingsdienst
 - Springen met een parachute (sommigen, niet allemaal)
 - Vliegen in een zweefvliegtuig (sommigen, niet allemaal)
 - Werken met radio's en telefoons (verbindingsdienst)
- Genie
 - Springen met een parachute (sommigen, niet allemaal)
 - Vliegen in een zweefvliegtuig (sommigen, niet allemaal)
 - Werken met springstoffen, maken en verwijderen van hindernissen en varen met boten (genie)

- Medische dienst
 - Springen met een parachute (sommigen, niet allemaal)
 - Vliegen in een zweefvliegtuig (sommigen, niet allemaal)
 - Gewonde soldaten verzorgen (medische dienst)
- Dorset bataljon
 - Vechten als gewone soldaat (infanterie)
- Bevoorradingstroepen
 - Springen met een parachute (sommigen, niet allemaal)
 - Vliegen in een zweefvliegtuig (sommigen, niet allemaal)
 - Voorraden verzamelen en uitdelen (bevoorradingstroepen)
- Polar Bear divisie
 - Vechten als gewone soldaat (infanterie)
- Poolse Parachutistenbrigade
 - Vechten als gewone soldaat (infanterie)
 - Springen met een parachute
- Calgary bataljon
 - Vechten met tanks (cavalerie)

Antwoorden opdracht 9

- Morse code
- Geen pegasus maar polar bear
- Een soldaat met een bericht (ordonnans, koerier, loopeend, runner), Postduif, Berichtenhond, Seinvlaggen, Seinlampen, Rookseinen, Signaalhoorn of trompet, Telegraaf, Telefoon (spraak, sms, app, Twitter, etc), Radio, Computer (E-mail, Facebook, Instagram, etc)

Antwoorden opdracht 13

- De nazi's geloofden dat Ariërs belangrijker waren dan mensen van andere volken zoals Slavische volken of Joden.
- West Europeanen behoorden volgens de nazi's net als zichzelf tot het Arische ras. Polen zijn Slavisch volk. Ook waren de nazi's heel slecht tegen de vele Joden die in Polen woonden. In Polen kregen Ariërs genoeg te eten. Niet Ariërs kregen maar een kwart van wat eigenlijk nodig is. Probeer zelf maar eens een dag een kwart te eten van wat je normaal eet!

Antwoord opdracht 14

400 uur ofwel 16 dagen en 16 uur.

Antwoorden opdracht 15

- Een bataljon is een eenheid militairen van ongeveer 700 man en staat onder commando van een luitenant-kolonel. In een bataljon zitten meestal drie of vier compagnieën. Drie bataljons vormen samen een brigade.
- Een divisie is ongeveer 10.000 soldaten, een brigade 2500 soldaten.
- $\pm 10.000 =$ divisie, $\pm 2500 =$ brigade, $\pm 700 =$ bataljon, $\pm 130 =$ compagnie, $\pm 35 =$ peloton, $\pm 10 =$ groep

Antwoorden opdracht 16

- Dit 'pact' was een afspraak tussen Nazi-Duitsland en de Sovjet-Unie om samen Polen aan te vallen en het land te verdelen.
- Veel belangrijke mensen uit Polen zijn bij dit plaatsje in de Sovjet-Unie door de Sovjets vermoord.
- Polen was in 1939 groter en lag meer naar het oosten. De Sovjets namen het land in ten oosten van de rivier de Bug (ongeveer de huidige grens van Polen met Belarus en Oekraïne. De Duitsers alles ten westen daarvan. Een deel maakten ze Duits. Polen en Joden in dat gebied moesten vluchten naar het derde aan laatste deel van Polen. Dit gebied werd door Duitsers bestuurd en mensen werden daar heel slecht behandeld (zie ook vraag 13).

Antwoorden opdracht 17

- kaki = i. soldaten
- rood = a. wapens en munitie
- wit = e. medische voorraden
- blauw = f. brandstof
- groen = h. voedsel en water
- geel = g. radio's
- zwart = c. kristallen voor radio's
- paars = b. geniemateriaal (versperring- en bouw materiaal)
- oranje = d. kleding en dekens

Antwoorden opdracht 18

- De Engelse parachutes waren van zijde of katoen, de Amerikaanse van nylon.
- Bewaren als aandenken, een tent of hut van maken, de touwen gebruiken, kleding maken, een kunstwerk van maken, een spel mee doen.
- In de oorlog was er een groot tekort aan kleding en textiel. De mensen maakten dankbaar gebruik van de gevonden parachutes om er kleding van te maken. Liefst had men die mooie kleuren, maar helaas waren de kaki parachutes het meest te vinden...

Antwoorden opdracht 19

- Herdenking in Driel
- Bridge to Liberation, Arnhem

Strip

Gert Jan van den Bemd

Airborne verhalenwedstrijd

De vier gemeenten van de Airborne Region (Arnhem, Ede, Overbetuwe en Renkum) organiseren samen de Airborne Region-verhalenwedstrijd.

Om je te inspireren, heeft burgemeester Verhulst een begin geschreven van een verhaal dat voor hem het thema 'Airborne, op weg naar Vrijheid' weergeeft:

Burgemeester René Verhulst, gemeente Ede
"Kom snel, moet je kijken", roept Marks vader vanaf boven. Mark rent de trap op en ziet zijn vader uit het raam hangen en het gegrom van vliegtuigen wat Mark in de kamer al hoorde, klinkt nog luider. Mark wurmt zich naast zijn vader die opgewonden blijft roepen. "Eindelijk onze bevrijders". Mark kijkt naar de tranen bij zijn vader, de eerste keer dat hij hem ziet huilen. Het gegrom wordt nog luider, tientallen Dakota's boven de Ginkelse Heide en dan maken zich kleine figuurtjes los uit de vliegtuigen. Parachutisten, honderden en honderden, geweervuur klinkt. "Kom jongen, we gaan er naartoe, we gaan helpen". Mark en zijn vader rennen het huis uit, naar de heide....."

Je kunt dit begin gebruiken en daarmee je eigen verhaal over vrijheid maken, maar je mag ook iets maken dat helemaal vanuit jezelf komt. Het verhaal kan traditioneel geschreven zijn, maar ook in de vorm van een tekening, een vlog, mixed media of enige andere vorm.

Er zijn geen voorwaarden of criteria aan de wedstrijd verbonden. Welke leeftijd je ook hebt, gebruik je fantasie, maak iets moois en stuur je werk (of een foto daarvan) naar AirborneVerhalenwedstrijd@gmail.com. Doe dit **vóór 15 november 2022**. Vermeld daarbij je naam, je leeftijd, je adres, je school, je mailadres en je telefoonnummer.

Uit de inzendingen worden vijf winnaars gekozen, die een Airborne-cadeaupakket ontvangen.

Colofon

Opdrachtgevers

Airborne Region, Gemeente Arnhem, Gemeente Ede,
Gemeente Overbetuwe en de Gemeente Renkum

Historische Experts/Verhalenschrijvers

Platform Militaire Historie Ede:
Gerard Gijsbertsen, Ronald van Riet en Joan Colpa
Stichting Driel-Polen: Hans Kardol

Redactie

Airborne Museum: Lisa van Kessel
Alexander Heusschen

Vormgeving

Criterium: Peter van Klingereren

Fotografie

Studio Arjan van Bruggen

Modellen

Kevin, Joris en Noah

Coördinatie

CorCore: Corine van Ruissen

Mede mogelijk gemaakt door

